

Mestne zelene površine

Zaradi svojih značilnosti in potencialov so mestne zelene površine ena temeljnih osnov za trajnostni razvoj mest in zagotavljanje kakovosti bivanja v njih. Možnost številnih rab in dejavnosti, povezanih s številnimi pomembnimi potrebami prebivalcev mest, ter tudi raznovrstni ugodni ekološki in okoljski vplivi zelenih površin na podnebne in vodne razmere ter zmanjševanje vpliva škodljivih emisij pomembno prispevajo h kakovosti bivalnih razmer v urbanih okoljih, k zdravju in zadovoljstvu ljudi. Ob tem pa imajo zelene površine, zaradi svojih prostorskih lastnosti in značilnosti naravnih prvin, tudi izrazite potencialne za jasno strukturiranje in sooblikovanje urbanega prostora.

Leipziška listina o trajnostnih evropskih mestih (2007) v priporočilih jasno opredeljuje pomen celovitosti politike urbanega razvoja in ustvarjanja ter zagotavljanje visoke kakovosti javnih prostorov in urbane krajine. Prav tako te s svojimi usmeritvami jasno podpirajo Lizbonska strategija, Evropska krajinska konvencija in Gothenburška strategija.

In vendar kljub temu v številnih mestih in državah vprašanja načrtovanja, ohranjanja in urejanja ter vzdrževanja mestnih zelenih površin predstavljajo zelo obrobno tematiko, s katero se ukvarjajo le fragmentarno, brez jasnih vizij in strateškega pristopa, ter ki v glavnem ostaja brez izraženega političnega interesa in ustrezne podpore.

Politične, gospodarske in družbene spremembe, ki smo jim v številnih državah priča v zadnjih desetletjih, so in še vedno pomembno vplivajo tudi na rast in razvoj mest. Še posebno v deželah Vzhodne Evrope so ta doživela velike spremembe, ki zelo močno vplivajo tudi na mestne zelene površine. Pospešen urbani razvoj sproža zelo močne pritiske po njihovi pozidavi, ki jih še zaostrujejo v hitri dobiček usmerjeni interesi zasebnih investitorjev in sprememba lastništva

zemljišč. Pomanjkanje javnih finančnih sredstev položaj dodatno zaostruje, saj se celo v državah, ki imajo zelo dobro razvito metodologijo ter politiko načrtovanja in upravljanja z zelenimi površinami, kot je na primer Velika Britanija, soočajo s številnimi problemi in z ovirami ter zmanjševanjem sredstev za to področje.

Vprašanje mestnih zelenih je tematika z že vgrajenimi nasprotji, v smislu narava – kultura, varstvo – razvoj, javno – zasebno, posameznik – skupnost, aktivno – pasivno, kontrolirano – svobodno, in pogosto predstavlja problem križanja zelo različnih interesov v prostoru ter velik izziv za strokovna raziskovanja in iskanja ustreznih odgovorov za učinkovitejše delovanje v praksi.

Poudariti je pomembno izjemno raznolikost mestnih zelenih površin in pogosto napačno predstavo, da gre za bolj ali manj enovit tip mestnega prostora, ki ga opredeljuje le njegova značilna pojavnost. Parki in igrišča, stanovanjska krajina, mestni gozdovi, obvodni prostori, rekreacijska območja, vrtički, drevoredne poteze, botanični in živalski vrtovi ... ter tudi zasebni vrtovi, pokopališča, gozdovi, vodotoki in kmetijska zemljišča ... Vse to so pomembni deli mestne krajine, posebni in med seboj zelo raznoliki tipi mestnih zelenih površin, ki vsi skupaj soustvarjajo mestni prostor in pogoje bivanja v njem.

Opazen je velik razkorak med strokovnim razumevanjem in iskanjem vedno novih in boljših ter učinkovitejših pristopov v načrtovanju in urejanju mestnih zelenih površin ter odnosom politike in mestnih administracij do teh vprašanj. Zato enega ključnih korakov k izboljšanju položaja predstavljajo prav konkretna strokovna opozorila na probleme in možnosti ter primeri dobrih praks, ki lahko pomagajo dvigniti zavest o pomenu in (z)možnostih mestnih zelenih površin za izboljšanje kakovosti bivanja in okolja mest.

Ina Šuklje Erjavec